

Лазар Дразета

Катедра за менаџмент, Универзитет Сингидунум

*Богдан Дразета**

Београд

СТВАРАЊЕ ДРЖАВНОГ ИДЕНТИТЕТА НОВОРУСИЈЕ

Сажетак

У раду је сагледан случај оживљавања и инструментализовања територије Новорусије, првобитно историјске области на југозападу бивше Руске империје. Стварање државног идентитета Новорусије је процес који се и даље одвија, те је циљ овог истраживања анализа тог феномена. Данас Новорусија више није само савез двеју самопроглашених република у Доњецкој и Луганској области на истоку Украјине, већ идеја повратка „општеруским начелима“ кроз обнову руског језика, културе, моралних вредности и савеза евроазијских народа. Овај процес је заснован на концепту неоевроазијства, као геополитички и историјски утемељеној идеји реинтеграције постсовјетског и руског империјалног простора. Културна подршка том пројекту јесте руски концепт мултикултурализма, тј. „Руски свет“ (*Русский мир*) заснован на руском језику, ћириличном писму и суживоту различитих етничких група. Појмови Новорусија, Мала Русија, Велика Русија и Украјина су објашњени из историјске перспективе, док је Придњестровље (Транснистрија) анализирано као претеча друштвено-политичког модела Новорусије. Коришћење новинских извора и литературе о геополитичкој ситуацији у свету, указује да се стварање државног идентитета Новорусије уклапа у начела мултиполарног и мултиетничког света. Као што је грађански рат у царској Русији избрисао са историјске сцене појам Новорусије, тако је и грађански рат у Украјини довео на сцену исти тај појам.

Кључне речи: државност, идентитет, Новорусија, Украјина, грађански рат, неоевроазијство, мултикултурализам

* drazetab@gmail.com

1. КРИЗА У УКРАЈИНИ И ПОЧЕТАК ОРУЖАНИХ СУКОБА

Након што је бивши украјински председник Виктор Јанукович одбио да потпише Споразум о сарадњи и придруживању са Европском унијом у новембру 2013. године, окренувши се притом Русији, избиле су масовне демонстрације чије је централно место заузимао трг Мајдан у Кијеву.¹ Почели су нереди, блокада владиних зграда и остали пропратни догађаји који су наговестили конфликтну ситуацију. Иако је 21. фебруара 2014. најавио ванредне парламентарне изборе и враћање овлашћења из Устава 2004. године, украјински парламент у следећа два дана смењује Јануковича и издаје налог за његово хапшење. Александар Турчинов бива именован на место привременог председника државе, најављујући „прозападну политику Украјине“. Тзв. „Веће Мајдана“ предлаже Врховној Ради (скупштини Украјине) проевропског политичара Арсенија Јацењука за председника прелазне владе, што ово државно тело и прихвата.² Међутим, већ крајем фебруара 2014. године Врховна Рада одбацује Закон о језику, којим је било предвиђено коришћење другог званичног језика (поред украјинског) у регионима где величина етничке мањине прелази 10%. То је изазвало лавину протеста у источним (претежно рускоговорним) деловима Украјине, али и у појединим градовима западне Украјине где су мађарски, румунски и русински језици такође били стављени ван званичне употребе. Крећу масовне демонстрације на полуострву Крим посвећене отцепљењу ове аутономне републике од Украјине. На референдуму који је одржан 16. марта 2014. године, становништво овог полуострва изјаснило се за припајање Руској Федерацији (96,77 одсто). Руски председник Владимир Путин потписује затим указ којим се Крим припаја Русији, шездесет година након што је тадашњи совјетски лидер Никита Хрушчов ову област укључио у састав Украјинске ССР.³

Почетком априла 2014, проруске снаге заузимају зграде регионалне управе у многим градовима на истоку земље и проглашавају се најпре Доњецка Народна Република,⁴ а потом

1) Више у: Ginter Birkenštok, Azer Slanjankić, *Hronologija krize*, Internet, <http://www.dw.com/sr/hronologija-krize/a-17613320>.

2) За информативан и корисан увид у контроверзност садашњег украјинског државног врха, више у: Зоран Милошевић, „Ко је дошао на власт у Кијеву“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 34–44.

3) Више у: Евгениј Спицин, „Украјина у XX веку: шта је истина?“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 57.

4) Више у: Официјални сайт Донецкой Народной Республики, *Государственное устрой-*

и Луганска Народна република 12. маја (у даљем тексту ДНР и ЛНР).⁵ Као одговор на ова дешавања, в.д. председника Украјине Александар Турчинов проглашава почетак „антитерористичке операције“ против побуњеника на истоку земље. У овако експлозивној ситуацији настаје преломни тренутак, када се 2. маја 2014. године око 1.500 проукрајинских демонстраната (међу њима велики број фудбалских навијача као и екстремиста из партије Десни сектор) сукобљава са проруским активистима. Као резултат окршаја гине 48 људи у запаљеној згради Дома синдиката и на улицама Одесе. Овај догађај изазива ескалацију насиља на истоку Украјине што доводи до почетка грађанског рата у коме су и данас сукобљене побуњеничке снаге Новорусије (савез ДНР-а и ЛНР-а) и украјинске оружане снаге (војска, полиција, безбедносне службе, Национална гарда и одреди добровољаца), уз подршку Руске Федерације на страни првих и снага НАТО пакта и Европске уније на страни других.

У овом грађанском рату до сада је, према подацима УН, живот изгубило око 10.100 људи, док је близу 24.000 повређено.⁶ На почетку оружаних сукоба војни обвезници су чинили половину украјинске војске (130.000 људи) и често су избегавали своје дужности. Украјинска национална гарда (35.000 људи) чија је примарна дужност била стражарење на инфраструктурним објектима и контролним пунктовима, морала је заједно са украјинском војском да се ослони на испомоћ добровољачких формација и пронацистичких војних организација, које је тешко контролисати у условима рата.⁷ За разлику од тога, оружане снаге Новорусије, иако знатно малобројније (30.000 војника), од самог почетка су биле изузетно мотивисане и вођене. Како је време пролазило, захваљујући војним победама с једне стране (Изварино, Иловајск, Лугански и Доњецки аеродром, Дебаљцево) и консолидацијом идентитетске политике с друге, те јединице прерасле су у добро организовану и опремљену армију под командом новоуспостављене државне структуре. Покушај међународне заједнице да ограничи сукоб и започне политичко решавање кризе на истоку Украјине резултира-

ство Донецкой Народной Республики, Internet, <http://dnr-online.ru/doneckaya-narodnaya-respublika/>.

5) Више у: Официальный Сайт Главы Луганской Народной Республики, *Общая информация – Луганская Народная Республика*, Internet, <http://glava-lnr.su/content/obshchaya-informaciya>.

6) Више у: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2017*, Internet, http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UARepo18th_EN.pdf.

7) Више у: Milan Milošević, *Eksplozivno primirje*, Internet, <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=1272036>.

ло је потписивањем два мировна споразума, „Минск–1“ (септембар 2014) и „Минск–2“ (фебруар 2015), чије линије разграничења су и данас на снази између Новорусије и Украјине. Од марта 2014. године САД и ЕУ уводе прве од серија санкција грађанима Русије, да би у јулу исте године биле уведене економске санкције и самој Руској Федерацији,⁸ које су ове године продужене и од стране нове америчке администрације.⁹

2. О ПОЈМОВИМА НОВОРУСИЈА, МАЛА РУСИЈА, ВЕЛИКА РУСИЈА И УКРАЈИНА

Новорусија као појам означава историјску област која укључује Харковску, Јекатеринославску,¹⁰ Херсонску и Тавричку губернију, које су укључене у састав Руске империје почевши од XVIII века. Њихово насељавање је од самог настанка било одбрамбеног и мултиетничког типа, будући да је царица Катарина II желела да спроведе пројекат обезбеђивања југоисточних граница царства од непрекидних турских најезда. На тај начин формирана су три дела руског царства – Велика Русија, Мала Русија и Нова Русија.¹¹ Међутим, ову чињеницу је игнорисало ново бољшевичко руководство које је након октобарске револуције црноморску обалу и индустријски развијени Донбас (скраћеница од Доњецког басена) присајединило новоствореној Украјинској народној републици, због својих личних и партијских апетита.¹²

Док је Мала Русија током историје означавала „исконске руске земље“, Велика Русија се односила на „територије колонизоване насељавањем из државе-мајке“.¹³ Ова два израза јављају се још у XIV веку када простори насељени руским народом након најезде Татара постају лак плен другим страним државама, пре свега Пољској и Литванији. Кад год би неки од тих простора пао у руке освајача он је називан Мала Русија, док је Велика Русија остајала слободна руска територија која је под контролом самих Руса.¹⁴

8) Више у: BBC News, *Ukraine crisis: timeline*, Internet, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275>.

9) Више у: The Guardian, *Russia sanctions: Trump signs bill imposing new measures*, Internet, <https://www.theguardian.com/us-news/2017/aug/02/donald-trump-sanctions-russia-signs-bill>.

10) Јекатеринославск се данас зове Дњепропетровск.

11) Више у: Владимир Јемељањенко (превела Наталија Кљајић), *Шта је то – пројекат „Новорусија“...!?*, Internet, <http://www.pravda.rs/2014/07/20/sta-je-to-projekat-novorussia/>.

12) Евгениј Спицин, „Украјина у XX веку: шта је истина?“, нав. дело, стр. 45–47.

13) Зоран Милошевић, „Како су Малоруси постали Украјинци – Прилог проучавању промене националног идентитета Малоруса“, *Социолошки годишњак*, Социолошко друштво Републике Српске, Београд, бр. 03/2008, стр. 304–305.

14) Александар Огородников, „Да ли је тако једноставно ‘украјинско питање’?“, у зборни-

Као што су Малоруси временом почели сами себе тако да називају, тако су се крајем XVIII и почетком XIX века појавили и термини „Украјина“ и „Украјинци“, као могући „етноними наследници“¹⁵ (настали од староруске речи која означава граничну област,¹⁶ еквивалент „Крајине“ у српском етносу). Они су стога првобитно и означавали пограничне територије, како у Русији тако и у Пољској. Руси под пољском влашћу почињу најпре да се третирају као Малоруси, да би постепено унијатизацијом¹⁷ дела становништа почели да добијају назив „Украјинци“. Тако је део становништва касније прихватио овај назив и себе почео да посматра као посебан народ.

Историјски и географски гледано, Новорусија се односи на простор југозападних руских земаља од Закарпатја до Донбаса. Међутим, данас овај феномен све више означава идеју повратка „општеруских начела“ кроз обнову руског језика, културе, моралних вредности и савеза евроазијских народа. Ове вредности данас суштински представљају противтежу глобалним начелима неолибералног запада.¹⁸

3. ПРИДЊЕСТРОВЉЕ (ТРАНСНИСТРИЈА) КАО ПРЕТЕЧА ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКОГ МОДЕЛА НОВОРУСИЈЕ

Иако је Новорусија стицала своју државност кроз оружане сукобе са властима у Кијеву, она није први такав случај у пост-совјетском контексту. Сличан настанак имала је и Придњестровска Молдавска Република, која је првобитно створена у оквиру СССР-а у септембру 1990. године. Треба напоменути да је овом сукобу претходио сценарио сличан украјинском из фебруара 2014. године.

ку: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 13–14.

- 15) Више у: Зоран Милошевић, „Како су Малоруси постали Украјинци – Прилог проучавању промене националног идентитета Малоруса“, нав. дело, стр. 305–308.
- 16) Етимологија Украјине као граничне области проналази се и на другом месту. Извор: Online Etymology Dictionary/Ukraine, Internet, <http://www.etymonline.com/index.php?term=ukraine>.
- 17) Унијатизација се односи на унију, тј. „признање римског папе од стране православне Цркве, као свог врховног поглавара и „намесника Христовог“, тј. сједињење са Римокатоличком црквом. Признавале су се неке догме Рима, а задржана је спољашња православна форма“. Више у: Срђан М. Перишић, „Геополитичко одвајање Украјине од Русије“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 107.
- 18) Лав Криштапович, „Европске интеграције Украјине као пут у катастрофу“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 92-94.

Врховни Совјет Молдавије усвојио је нови Закон о језику крајем августа 1989, по коме је молдавски постао једини званични језик ове совјетске републике. Становници из источних, претежно рускоговорених делова су се тиме осетили дискриминисаним. Проглашење молдавске независности уследило је у јуну 1990. године, да би челници новоформиране територије Придњестровља изразили жељу да остану део СССР-а три месеца након тога.¹⁹ Убрзо потом избила је серија мањих пограничних сукоба између проруских и молдавских снага, који су кулминирали током пролећа 1992. године, када су јединице Републиканске гарде Придњестровља прешле реку Дњестар како би заузеле стратешки важне тачке ради контроле горњег и доњег дела нове републике. У том већем војном окршају превагу су однеле проруске снаге. Потписивањем билатералног споразума 21. јула 1992. године између руског и молдавског председника, Бориса Јељцина и Мирче Снегура, подручје Придњестровља није потпало под ингеренцију молдавских власти у Кишињеву.²⁰

Ову државу до данас су признале само Јужна Осетија, Абхазија и Нагорно-Карабах, иако власти у Тираспољу поседују све елементе државности. Плодно земљиште око реке Дњестар и челична индустрија чине ову територију нешто напреднијом од Молдавије.²¹ Занимљиво је рећи да сукоб између проруских и молдавских снага није био ни религијски ни етнички, будући да су сви актери сукоба претежно православне вероисповести. Притом, Молдавци/Румуни чине већи део становништва Придњестровља (око 32%), потом долазе Руси са 30%, док се 29% становништва изјашњава као украјинско. Остатак чине разне етничке мањине.²²

Мултиетничност ове територије указује на велику сличност са садашњом Новорусијом. На основу пописа који су украјинске власти спровеле 2001. године у тадашњој Доњецкој области, Украјинци су чинили око 57% становништва, Руси 38% а преосталих 5% припадници разних етничких мањина.²³ У Луганској области, 58% становништва изјаснило се као украјинско, 39% као руско, а

19) Natalia Cojocaru, "Nationalism and Identity in Transnistria", *Innovation*, European Association for the Advancement of Social Sciences, Abingdon, 19/2006, стр. 261-271.

20) Cezlav Ciobanu, "Political Economy of 'Frozen Conflicts' in ex-Soviet States: Challenges and Prospects for the U.S. and Russia", *Virginia Social Science Journal*, Virginia Social Science Association, Norfolk, 43/2008, стр. 38-55.

21) Vardan Grigoryan, Suren Grigoryan, "Transnistria: A Black hole? EU seeks thaw in 'frozen conflict'", *per Concordiam Journal of European Security and Defense Issues*, Marshall Center, Garmisch-Partenkirchen, No. 1(2)/2010, стр. 56.

22) Шломо Громан, *Сокращение Населения Приднестровья*, Internet, <http://www.languages-study.com/demography/pridnestrovie.html>.

23) *Всеукраїнський перепис населення 2001*, Національний склад населення Донецької області, Internet, <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/donetsk/>.

остатак од 3% чинили су припадници етничких мањина.²⁴ Међутим, ако упоредимо групације према матерњем језику, уочавамо велики несразмер у Доњецкој области, где се 75% становништва изјаснило да говори руским, односно 24% украјинским језиком.²⁵ У Луганској области ситуација је слична, будући да се 69% становништва изјаснило да говори руским, односно 30% украјинским језиком.²⁶

Поред тога, историјско наслеђе ове две територије чини њихов државни идентитет заједничким. Обе територије су настале присаједињењем разних области под отоманском управом Русији, након војних победа руске војске у серији руско-турских ратова који су се водили током XVIII и почетком XIX века. Због тога су биле обухваћене заједничком администрацијом у оквиру Новорусије као губерније у ширем смислу, чији западни део је представљала и данашња Придњестровска област. Такво стање је трајало до пада царске Русије, након октобарске револуције 1917. године.²⁷

Последња важна сличност Придњестровља и Новорусије креће се око концепције „замрзнутих сукоба“, како се тренутно називају подручја као што су Кипар, и Косово и Метохија. Замрзнуте сукобе посматрамо као „унутрашње или међудржавне сукобе који се одликују релативно стабилним прекидом ватре без трајног политичког решења“.²⁸

Мултиетичност, одвајање од државе матице услед угрожавања основних права становништва, проруско становиште, као и економска и културна самодовољност представљају неке од основних сличности које територија Придњестровља има са Новорусијом. Због тога се може рећи да ове две територије заправо деле заједнички друштвено-политички модел, који се шире уклапа у евроазијски концепт међусарадње различитих држава.

4. КОНЦЕПТ НЕОЕВРОАЗИЈСТВА

Новорусија, као и Придњестровље, тежи геополитичком концепту чији се корени не налазе у западним евроинтеграцијама.

24) *Всеукраїнський перепис населення 2001*, Національний склад населення Луганської області, Internet, <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/lugansk/>.

25) *Всеукраїнський перепис населення 2001*, Мовний склад населення Донецької області, Internet, <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/language/donetsk/>.

26) *Всеукраїнський перепис населення 2001*, Мовний склад населення Луганської області, Internet, <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/language/donetsk/>.

27) Edward W. Walker, *Transnistria: A bridge too far for the Kremlin?*, Internet, <https://eurasiangeopolitics.com/2014/07/03/transnistria-a-bridge-too-far-for-the-kremlin/>.

28) Vladimir Trapara, Miloš Jončić, „Put za rešavanje sukoba – Upporedna analiza zamrznutih sukoba na prostoru OEBS“, *Međunarodna politika*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, br. 3/2012, стр. 277.

Упркос глобализацији и другим интегративним процесима, бивше државе СССР-а схватиле су неопходност не само економског већ и дубљег геополитичког повезивања. У складу са тим, на простору бившег совјетског блока образована је 1991. године најпре Заједница независних држава између Руске Федерације, Украјине и Белорусије, којој су се прикључиле све преостале бивше чланице СССР-а, изузев балтичких држава.²⁹

Иако су ови споразуми давали међусобне погодности државама потписницама, идеја о већој регионалној сарадњи установљена је оснивањем Евроазијске економске заједнице 2000. године. У оквиру овог савеза формиран је заједнички економски простор чији рад контролише Евроазијска економска комисија. Споразум о оснивању Евроазијске уније потписан је 2014. године, након чега је од 1. јануара 2015. године почела „нова фаза у интеграционим процесима на постсовјетском простору“ а тиме и на геополитичкој сцени света.³⁰ Унилатералност САД-а је почела да слаби у нарастајућем мултиполарном свету, а случај Украјине постао је прекретница у међународним односима.

Идеја евроазијства није нова, већ геополитички и историјски утемељена, заснована на повезивању широке територије дуж европског и азијског континента. На том простору, интеграција различитих држава, култура и економија, представљала је углавном руску алтернативу „западним геополитичким и цивилизацијским амбицијама“.³¹ Због тога се данас истиче да је на снази неоевроазијство (геополитички обновљена идеја евроазијства), као покушај успостављања противтеже светској хегемонији САД-а. Та идеја имала је одјека чак и у западној Европи, у смислу противљења америчкој превласти у том делу света.³² Због тога постоји тенденција повезивања остатка Европе са евроазијским континенталним простором, чиме би Русија стратегијски успела да отклони опасност по њене даље геополитичке интересе.³³

Осим политичке функције, неоевроазијство има своју културолошку потку. Народи који насељавају простор Евроазије имају заједнички културно-историјски развој условљен континенталном

29) Митар Ковач, Бранкица Поткоњак Лукић, Ненад Димитријевић, „Евроазијске интеграције и њихове рефлексije на Републику Србију“, *Војно дело*, Министарство одбране Републике Србије, Београд, бр. 03/2014, стр. 32–34; 42–45.

30) Исто, стр. 42–45.

31) Milomir Stepić, „Geopolitička orijentacija Srbije: evroatlantizam i/ili evroazijstvo“, *Megatrend revija*, Megatrend univerzitet primenjenih nauka, 2005, бр. 2(2)/2005, стр. 16–17.

32) Исто, стр. 16–17.

33) Миломир Степић, „Могућности симбиозе српских и руских геополитичких интереса на Балкану“, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 01-02/2009, стр. 63–74.

повезаношћу. Притом Русија заузима централну позицију на тој територији, а сами Руси представљају „посебан етнос створен спањем турско-татарског са словенским народом“.³⁴ Оно што Новорусију спаја са таквим светом препознале су тамошње власти, док је влада у Кијеву опредељена ка евроатлантизму и другим облицима интеграције са западом. У том смислу, сукоб који је избио на простору Донбаса потврђује решеност власти Новорусије да пригрле неоевроазијски идентитет, као фактор реинтеграције постсовјетског и руског империјалног простора.

5. ЗАПАДНИ И РУСКИ КОНЦЕПТ МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМА

Мултикултурализам најчешће означава етнички плурализам где већи број култура обитава у оквиру једне државе, али и мешање култура и идентитета у савременом свету. Притом, стручњаци обично појам мултикултурализма описују као врсту јавне политике која уређује како ће се у оквиру једне мултиетничке државе управљати културним различитостима.³⁵

Западни концепт мултикултурализма може се описати метафором „*melting pot*“ (лонац за топљење), где више народа и етничких група из различитих делова света образује једну велику нацију. Типичан пример су САД у којима су досељеници изградили државу и њене институције, потиснувши домородачке народе. Такође, многе земље западне Европе дуго су под своје окриље примале народе над којима су територијама имали колонијалну власт. Таква ситуација допринела је ширењу идеологије према којој сви други народи који пореклом не припадају већинском народу треба у заједничкој држави да живе на јединствени начин, тако да се временом „интегришу“ у друштво. Разуме се да су ти исти „други“ редовно били виђени као узрок друштвених проблема у доба кризе. Зато се сматра да оно што смо научили на основу идентитетски заснованих ратова јесте штетност оваквог концепта мултикултурализма „по културну разноврсност, било као тамница идентитета мањина, било као мотивациони контекст ретрадиционализације већине“.³⁶

С друге стране, руски концепт мултикултурализма присутан је још од ширења руске државе на исток, при чему су тада у

34) Momčilo Sakan, „Paradigme geopolitike“, *Svarog*, Nezavisni univerzitet Banja Luka, Banja Luka, br. 06/2013, стр. 64–65.

35) Младена Прелић, „Мултикултурализам: расправа која траје“, *Зборник Матице српске за друштвене науке*, Матица српска, Нови Сад, бр. 139(2)/2012, стр. 140–141.

36) Miloš Milenković, *Antropologija multikulturalizma: Od politike identiteta ka očuvanju kulturnog nasleđa*, Etnološka biblioteka, Beograd, 2014, стр. 11–14; 30–31.

нови систем бивали интегрисани различити домородачки народи.³⁷ Основно везивно средство био је руски језик и ћирилично писмо, али не и православна вера. Народи су интегрисани у једно велико царство, потом совјетски социјалистички систем, да би данас та држава у самом свом уређењу садржала федеративни карактер, о чему сведочи њен назив. Русија је дакле изграђена на традицији многих народа и кроз њену историју ниједан од њих није био окренут искључиво себи, већ културној размени са својим суседима. Свачија различитост је била прихватана, уз пристанак на интеграцију у шири државни систем. Данас се овакав концепт назива „Руски свет“ (*Русский мир*), као пандан западном блоку.³⁸ Политика владајуће странке Јединствена Русија заснива се на поштовању различитости у оквиру Руске Федерације, при чему се наводи да је мултикултурализам „од виталног значаја за развој Русије“.³⁹ Као интергративни фактор постсовјетског простора издваја се општерускост (руски језик, историја и култура),⁴⁰ чији елементи добрим делом обитавају у Евроазијском савезу. Кроз овакво конципирање мултикултурализма, Русија се разликује од западног света. У њој криза мултикултурализма није узела маха већ је на делу бујање ове појаве, пре свега због тога што представља државни пројекат од времена царства, преко совјетског до савременог доба. Сама Новорусија представља један од примера таквог типа мултикултурализма, где су различити народи прихватили новоуспостављени државни систем, под капом „општеруских начела“, супротно начелима неолибералног запада.

6. ЗАКЉУЧАК

Након сложених политичких догађаја који су потресли Украјину почетком 2014. године, почео је грађански рат на истоку те земље током кога су власти у Доњецку и Луганску на запрепашћење светске јавности успеле да спроведу пројекат оживљавања и инструментализовања једне историјске територије – Ново-

37) Међу њима су нпр. Татари, Бурјати, Калмици, Мордовци, Удмурти, Казаси, Монголи, Чуваши, Башкири, Маријци, Јакути, Самоједи и други слични народи и етничке групе у руској држави.

38) Владимир Егоров, Ольга Савина, „Общая культурно-цивилизационная основа – фактор реинтеграции постсоветского сообщества“, *Обозреватель*, Институт диаспоры и интеграции (Институт стран СНГ), Москва, бр. 12(275)/2012, стр. 46-47.

39) Единая Россия, Официальный сайт Партии, Ольга Крыштановская, *Мултикултурализам – непреложное условие развития России*, Internet, <https://er.ru/news/60087/>.

40) Лав Криштанович, „Општеруска историја као национална идеја Руса, Белоруса и Украјинаца“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 166–169.

русије. Њен идентитет гради се, пре свега, на бази историјске традиције одбране руских територија од Закарпатја до Донбаса, као и повратку вредности мултиполарног и мултиетничког света.

Било да је окупљен око једне већинске етничке заједнице или политичко-правног поретка државе, национални идентитет своју изградњу врши непрекидно, а на самом свом почетку мора бити утемељен не само у институцијама друштва већ и главама људи.⁴¹ Због тога анализа стварања државног идентитета Новорусије показује на којим основама је грађена перцепција државности ове територије. Нео евроазијство као одређеност новоруских власти да се нађу у реинтегрисаном постсовјетском и руском империјалном простору и руски концепт мултикултурализма као културна подршка том пројекту, уклапају се у идеју обнове Новорусије. Као што је грађански рат у царској Русији избрисао са историјске сцене појам Новорусије, тако је и грађански рат у Украјини довео на сцену исти тај појам, као тежњу повратку општеруских начела у руској дијаспори источне Европе. Због тога ово истраживање може дати нови подстрек будућим проучавањима, која ће своју пажњу усмеравати на тренутне друштвене и културне процесе у Евроазији.

ЛИТЕРАТУРА

Всеукраїнський перепис населення 2001, Мовний склад населення Донецької області, Internet, <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/language/donetsk/>.

Всеукраїнський перепис населення 2001, Мовний склад населення Луганської області, Internet, <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/language/donetsk/>.

Всеукраїнський перепис населення 2001, Національний склад населення Донецької області, Internet, <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/donetsk/>.

Всеукраїнський перепис населення 2001, Національний склад населення Луганської області, Internet, <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/lugansk/>.

Громан Шломо, *Сокращение Населения Приднестровья*, Internet, <http://www.languages-study.com/demography/pridnestrovie.html>.

Егоров Владимир, Савина Ольга, „Общая культурно-цивилизационная основа – фактор реинтеграции постсоветского сообщества“, *Обозреватель*, Институт диаспоры и интеграции (Институт стран СНГ), Москва, бр. 12(275)/2012, стр. 42–51.

Единая Россия, Официальный сайт Партии, Ольга Крыштановская, *Му-*

41) Saša Nedeljković, *Čast, krv i suze*, Zlatni zmaj i Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, Beograd, 2007, стр. 19–21.

лтикултурализам – непреложное условие развития России, Internet, <https://er.ru/news/60087/>.

Јемљањенко Владимир (превела Наталија Кљајић), *Шта је то – пројекат „Новорусија“...!?*, Internet, <http://www.pravda.rs/2014/07/20/sta-je-to-projekat-novorusija/>.

Ковач Митар, Поткоњак Лукић Бранкица, Димитријевић Ненад, „Евроазијске интеграције и њихове рефлексije на Републику Србију“, *Војно дело*, Министарство одбране Републике Србије, Београд, бр. 03/2014, стр. 30–58.

Криштаповић Лав, „Општеруска историја као национална идеја Руса, Белоруса и Украјинаца“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 153–169.

Криштаповић Лав, „Европске интеграције Украјине као пут у катастрофу“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 86–99.

Милошевић Зоран, „Како су Малоруси постали Украјинци – Прилог проучавању промене националног идентитета Малоруса“, *Социолошки годишњак*, Социолошко друштво Републике Српске, Београд, бр. 03/2008, стр. 303–313.

Милошевић Зоран, „Ко је дошао на власт у Кијеву“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 34–44.

Огородников Александар, „Да ли је тако једноставно ‘украјинско питање’?“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 11–21.

Официјални сајт Донецкој Народној Републики, *Государственное устройство Донецкой Народной Республики*, Internet, <http://dnr-online.ru/doneckaya-narodnaya-respublika/>.

Официјални Сајт Главы Луганској Народној Републики, *Общая информация – Луганская Народная Республика*, Internet, <http://glava-lnr.su/content/obshchaya-informaciya>.

Перишић Срђан М, „Геополитичко одвајање Украјине од Русије“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 106–119.

Прелић Младена, „Мултикултурализам: расправа која траје“, *Зборник Матице српске за друштвене науке*, Матица српска, Нови Сад, бр. 139(2)/2012, стр. 139–149.

Спицин Евгениј, „Украјина у XX веку: шта је истина?“, у зборнику: *Украјинско питање данас* (приредио: Зоран Милошевић), Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 45–60.

Степић Миломир, „Могућности симбиозе српских и руских геополитичких интереса на Балкану“, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 01-02/2009, стр. 51–76.

- BBC News, *Ukraine crisis: timeline*, Internet, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275>.
- Birkenštok Ginter, Slanjankić Azer, *Hronologija krize*, Internet, <http://www.dw.com/sr/hronologija-krize/a-17613320>.
- Ciobanu Ceslav, "Political Economy of 'Frozen Conflicts' in ex-Soviet States: Challenges and Prospects for the U.S. and Russia", *Virginia Social Science Journal*, Virginia Social Science Association, Norfolk, 43/2008, стр. 38–55.
- Cojocaru Natalia, "Nationalism and Identity in Transnistria", *Innovation*, European Association for the Advancement of Social Sciences, Abingdon, 19/2006, стр. 261–271.
- Grigoryan Vardan, Grigoryan Suren, "Transnistria: A Black hole? EU seeks thaw in 'frozen conflict'", *per Concordiam Journal of European Security and Defense Issues*, Marshall Center, Garmisch-Partenkirchen, br. 1(2)/2010, стр. 39–63.
- Milenković Miloš, *Antropologija multikulturalizma: Od politike identiteta ka očuvanju kulturnog nasleđa*, Etnološka biblioteka, Beograd, 2014.
- Milošević Milan, *Eksplozivno primirje*, Internet, <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=1272036>.
- Nedeljković Saša, *Čast, krv i suze*, Zlatni zmaj i Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, Beograd, 2007.
- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2017*, Internet, http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport18th_EN.pdf.
- Online Etymology Dictionary/Ukraine, Internet, <http://www.etymonline.com/index.php?term=ukraine>.
- Sakan Momčilo, „Paradigme geopolitike“, *Svarog*, Nezavisni univerzitet Banja Luka, Banja Luka, br. 06/2013, стр. 53–70.
- Stepić Milomir, „Geopolitička orijentacija Srbije: evroatlantizam i/ili evroazijstvo“, *Megatrend revija*, Megatrend univerzitet primenjenih nauka, 2005, br. 2(2)/2005, стр. 7–21.
- The Guardian, *Russia sanctions: Trump signs bill imposing new measures*, Internet, <https://www.theguardian.com/us-news/2017/aug/02/donald-trump-sanctions-russia-signs-bill>.
- Trapara Vladimir, Jončić Miloš, „Put za rešavanje sukoba – Uperedna analiza zamrznutih sukoba na prostoru OEBS“, *Međunarodna politika*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, br. 3/2012, стр. 275–302.
- Walker Edward W., *Transnistria: A bridge too far for the Kremlin?*, Internet, <https://eurasiangeopolitics.com/2014/07/03/transnistria-a-bridge-too-far-for-the-kremlin/>.

Lazar R. Drazeta, Bogdan L. Drazeta

CREATING STATE IDENTITY OF NOVORUSSIYA

Resume

This paper deals with the case of revival and instrumentalization of the territory of Novorussiya, originally a historical region at the southwestern border of the former Russian Empire. The process of creating Novorussiya's state identity is still carried out, hence the aim of this research is the analysis of that phenomenon. Nowadays Novorussiya is no longer just an alliance of two self-proclaimed republics at Donetsk and Lugansk regions in the eastern part of Ukraine, but the idea of returning to the "general Russian principles" through the renewal of the Russian language, culture, moral values and the alliance of the Eurasian people. This process is based upon the concept of the neo-Eurasianism as geopolitical and historically founded idea of the reintegration of the post-Soviet and Russian imperial space. Cultural background for this project is the Russian concept of multiculturalism, i.e. the "Russian World" (Russian: *Русский мир*). This concept is based upon the Russian language, the Cyrillic alphabet and the coexistence of different ethnic groups. The notions of Novorussiya, Little Russia, Great Russia, and Ukraine were also explained from a historical perspective, while Pridnestrovyie (Transnistria) has been analyzed as a precursor to the socio-political model of Novorussiya. This model encompasses multi-ethnicity, separation from the previous nation-state, pro-Russian position as well as economic and cultural self-sufficiency. The usage of the news sources and literature about geopolitical situation in the world indicates that the creation of Novorossiya's state identity fits the principles of multi-ethnic and multi-polar world. As the civil war in Imperial Russia erased the notion of Novorossiya from the historical stage, so the civil war in Ukraine brought the same notion back. Hence, this study may provide a new impetus for future research that will direct its attention to the current social and cultural processes in Eurasia.

Keywords: statehood, identity, Novorussiya, Ukraine, civil war, neo-Eurasianism, multiculturalism

* Овај рад је примљен 22. септембра 2017. године, а прихваћен на састанку Редакције 26. јуна 2018. године.